

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/92/2015
Identifikačné číslo spisu:	1212206874
Dátum vydania rozhodnutia:	22.02.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivan Machyniak
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:1212206874.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ivana Machyniaka a sudcov JUDr. Daniely Švecovej a JUDr. Rudolfa Čirča vo veci žalobcov 1/ I. X., bývajúceho vo E. C., Y. XXXX, V. O., 2/ X. X., bývajúcej vo E. C., Y. XXXX, V. O., v dovolacom konaní obaja zastúpení JUDr. Andrejom Garom, advokátom so sídlom v Bratislave, Prievozská 2/B, 3/ C. X., bývajúceho vo E. C., Na G. XX-XX, V. O., 4/ Ing. I. G., bývajúceho v M., D. XX, V. O., proti žalovaným 1/ I. N., bývajúcemu v J., D. X. XX, 2/ KOOOPERATIVA poisťovňa, a. s. Vienna Insurance Group, so sídlom v Bratislave, Štefanovičova 4, o ochranu osobnosti, vedenej na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 18C/76/2012, o dovolaní žalobcov 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 24. novembra 2014 sp. zn. 6Co/217/2014, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovanému 1/ a žalovanej 2/ náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Žalobcovia 1/ a 2/ uplatnili svojou žalobou voči žalovaným 1/ a 2/ právo na ochranu osobnosti alebo jej I. (dcéry žalobcov 1/ a 2/) formou náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch v sume 332 144 eur podľa § 15 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) za zásah do jej osobnostných práv (práva na život) spočívajúci v jej usmrtení pri dopravnej nehode zavinenej žalovaným 1/. Pre prípad, že medzi vlastníkom motocykla a žalovanou 2/ došlo k uzatvoreniu poisťnej zmluvy až po nehode žiadali, aby súd eventuálne zaviazal na zaplatenie tejto sumy žalovaného 1/ spolu s pôvodným žalovaným 3/, ktorým bola Slovenská kancelária poisťovateľov. Ďalej sa domáhali voči žalovanému 1/ na základe rovnakého skutku priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch v sume 100 000 eur za neoprávnený zásah do ich osobnostných práv (práva na ochranu súkromného a rodinného života) podľa § 11 a nasl. OZ. Žalobcovia 3/ a 4/ uplatnili svojimi žalobami nároky voči žalovanému 1/ za neoprávnený zásah do ich osobnostných práv vo forme náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch v sume 5 000 eur, resp. v sume 20 000 eur.

2. Okresný súd Bratislava II rozsudkom z 5. februára 2014 č. k. 18C/76/2012-226 uložil žalovaným 1/ a 2/ povinnosť zaplatiť žalobcom 1/ a 2/ 100 000 eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku s tým, že

plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého žalovaného. Žalovanému 1/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcom 1/ a 2/ 80 000 eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Žalovanému 1/ uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 3/ 5 000 eur a žalovanému 4/ 1 5000 eur, všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Konanie v časti eventuálneho návrhu zastavil, vo zvyšku žalobu zamietol a vyslovil, že o trovách konania rozhodne po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Vychádzal zo zistenia, že žalovaný 1/ ako vodič motocykla značky KTM EČV: J. jazdiaceho dňa 4. apríla 2009 v Bratislave na Botanickej ulici pri križovatke so Svrčou ulicou nedal počas prechádzania cez priechod pre chodcov prednosť chodcom a v rýchlosti 69 až 77 km/h narazil prednou časťou motocykla do I., v dôsledku čoho utrpela početné zranenia, ktorým následne po prevoze do nemocnice podľahla a že žalovaný 1/ bol rozsudkom Okresného súdu Bratislava IV č. k. 2T/52/2011-812 v súvislosti s uvedeným skutkom uznaný za vinného z prečinu usmrtenia podľa § 149 ods. 1 a ods. 2 písm. a) Trestného zákona. K nároku žalobcov 1/ a 2/, ktorým uplatnili právo na ochranu osobnosti ich zomrelej dcéry formou náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 15 OZ uviedol, že žalobcovia 1/ a 2/ sú ako rodičia zomrelej v zmysle citovaného ustanovenia vecne aktívne legitimovaní k podaniu takejto žaloby. Výsledkami vykonaného dokazovania mal preukázané, že žalovaný 1/ protiprávnym konaním zbavil I. života, a teda, že došlo k neoprávnenému zásahu do chráneného osobnostného práva a že medzi protiprávnym konaním žalovaného 1/ a zásahom do jej osobnostných práv je priama príčinná súvislosť. Boli preto splnené zákonné predpoklady zodpovednosti žalovaného 1/ stanovené v § 13 ods. 2 a ods. 3 OZ. K pasívnej legitimácii žalovanej poisťovne uviedol, že vydaním rozsudku Súdneho dvora Európskej únie z 24. októbra 2013 sp. zn. C 22/12 vo veci Y. c/a G. a spol. bola prelomená doterajšia súdna prax v tom zmysle, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla musí pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy, ktorú utrpeli osoby blízke obeti usmrtenej pri dopravnej nehode. Dospel preto k záveru, že žalovaná 2/ je pasívne vecne legitimovaná v konaní o nárokoch uplatňovaných v tejto veci žalobcami. K použitiu právnych prostriedkov v prípade postmortálnej ochrany osobnosti uviedol, že v právnej teórii aj súdnej praxi existujú rozdielne názory súvisiace s touto otázkou. Priklonil sa k názoru, že aj v tomto prípade je možné zo strany oprávnených osôb využiť všetky právne prostriedky ochrany uvedené v § 13 ods. 1 a ods. 2 OZ, t. j. aj zadosťučinenie v peňažnej forme. Pri výške peňažnej náhrady prihliadol na závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, a to jednak vo vzťahu k postihnutej osobe a jednak vo vzťahu k subjektu, ktorý neoprávnený zásah spôsobil (§ 13 ods. 3 OZ). V tomto prípade zásahom žalovaného 1/ došlo k nenapraviteľnému následku, ktorým je usmrtenie I. dcéry žalobcov 1/ a 2/. Dospel preto k záveru, že iný spôsob náhrady než formou peňažného zadosťučinenia, nie je postačujúci. Za primerané považoval priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v sume 100 000 eur, keď vychádzal z názoru, že žalobcami 1/ a 2/ požadovaná náhrada v sume 332 144 eur by bola v prípade jej priznania neprimerane vysoká a odporovala by požiadavke nezneužívania tohto právneho prostriedku na neprípustné obohacovanie. Pokiaľ preto žalobcovia 1/ a 2/ uplatnili peňažné zadosťučinenie nad rozsah priznanej náhrady, žalobu v tejto časti zamietol.

3. V súvislosti s nárokom žalobcov 1/ až 4/ na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch za zásah do ich osobnostných práv (do práva na súkromný a rodinný život) spôsobený usmrtením blízkej osoby pri dopravnej nehode zavinenej žalovaným 1/ uviedol, že spôsobenie úmrtia člena rodiny protiprávnym konaním tretej osoby, nesie znaky neoprávneného zásahu do chránených osobnostných práv pozostalých členov rodiny. Rodinný život totiž zahŕňa sociálne, morálne, citové a kultúrne vzťahy medzi najbližšími rodinnými príslušníkmi vytvárané v období ich spoločného spoluzitia, ako aj vzťahy medzi inými blízkymi osobami, bez ohľadu na to, či spolu trvalo žijú. Keďže výsledkami vykonaného dokazovania mal preukázané sociálne, morálne, citové a kultúrne väzby medzi usmrteným príbuzným a žalobcami, dospel k záveru o dôvodnosti žalobcami uplatneného nároku. Pokiaľ ide o žalobcu 4/ tento síce nebol príbuzný alebohej I., ale nepochybne bol osobou blízkou v zmysle § 116 OZ, lebo s ňou bol v obdobnom ako rodinnom pomere. Žalobcom 1/ a 2/ priznal za zásah do ich osobnostných práv náhradu nemajetkovej ujmy v sume 80 000 eur, keďže išlo o osoby najviac postihnuté nečakanou smrťou ich dcéry. U žalobcov 3/ a 4/ považoval za primeranú peňažnú náhradu v sume 5 000 eur, resp. v sume 15 000 eur. Pokiaľ žalobcovia 1/ a 2/ a žalobca 4/ uplatnili peňažnú satisfakciu nad rozsah priznaného prisudku, žalobu v tejto časti zamietol. Vec právne posúdil podľa § 11, § 13, § 15 OZ a § 4 ods. 1 až 4 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú

prevádzkou motorového vozidla. Výrok o trovách konania odôvodnil poukazom na ustanovenie § 151 ods. 3 O. s. p.

4. Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 24. novembra 2014 sp. zn. 6Co/217/2014 na odvolanie žalovaného 1/ a žalovanej 2/ rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým bola žalovaným 1/ a 2/ uložená povinnosť zaplatiť žalobcom 1/ a 2/ sumu 100 000 eur zmenil tak, že žalobu v tejto časti zamietol a vo výroku, ktorým bola žalovanému 1/ uložená povinnosť zaplatiť žalobcom 1/ a 2/ sumu 80 000 eur, rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie. Napadnutý výrok, ktorým bola žalovanému 1/ uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi 3/ sumu 5 000 eur a žalobcovi 4/ sumu 15 000 eur potvrdil. K prvému výroku v dôvodoch rozsudku uviedol, že i právo na telesnú integritu (právo na život a zdravie) je svojou povahou subjektívnym právom uznávaným za jedno z najvýznamnejších čiastkových práv, ktoré tvorí súčasť občianskoprávnej ochrany osobnosti ako celku. Vychádzal z názoru, podľa ktorého subjektívne osobnostné právo je právom neoddeliteľným od osobnosti fyzickej osoby, ktoré trvá po celú dobu jej života. Uplatniť toto právo je oprávnená len tá fyzická osoba, do osobnostných práv ktorej smeroval neoprávnený zásah. Právo na ochranu osobnosti ako právo nemajetkové smrťou fyzickej osoby zaniká a neprechádza na dedičov (nestáva sa predmetom dedenia). Keďže náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch má satisfakčnú funkciu a jej účelom je vyvážiť a zmierniť vzniknutú nemajetkovú ujmu zásahom dotknutej osobe, dospel k záveru, že je vylúčené priznanie zadosťučinenia v peniazoch namiesto dotknutej fyzickej osoby tretiemu subjektu. Vo vzťahu k ustanoveniu § 15 OZ uviedol, že smrťou fyzickej osoby vzniká taxatívne určenému okruhu osôb zo zákona zvlášťne subjektívne právo na uplatnenie ochrany osobnosti zomrelej fyzickej osoby. Existuje z dôvodu, že hodnoty ako česť, dôstojnosť či potreba ochrany súkromia pretrvávajú aj po smrti zomrelého. Žalovaný 1/ síce neoprávnene zasiahol do osobnostných práv nebohej I., keď výsledkom zásahu bolo jej usmrtenie. Jej právo domáhať sa ochrany osobnosti podľa § 11 a nasl. OZ týmto okamihom zaniklo, neprešlo na dedičov a v tomto prípade ani na osoby uvedené v § 15 OZ. Keďže vlastné osobnostné právo zomrelej zaniklo jej smrťou, nemôžu podľa odvolacieho súdu ani rodičia zomrelej v jej mene požadovať náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, a teda nemôžu úspešne uplatňovať právo na ochranu jej osobnosti podľa § 15 OZ. Napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým bola žalovaným 1/ a 2/ uložená povinnosť zaplatiť žalobcom 1/ a 2/ sumu 100 000 eur, zmenil podľa § 220 O. s. p. tak, že žalobu v tejto časti zamietol. V súvislosti s rozhodnutím okresného súdu o nároku žalobcov 1/ až 4/ na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch za zásah do ich osobnostných práv uviedol, že súd prvého stupňa postupoval správne, keď ustálil, že žalobcom 1/ až 4/ prináleží náhrada nemajetkovej ujmy za zásah do ich osobnostných práv, a to do práva na súkromie a rodinný život (§ 13 ods. 2 OZ). Správne uložil povinnosť nahradiť im nemajetkovú ujmu žalovanému 1/, ktorý svojím protiprávnym konaním neoprávnene zasiahol do ich osobnostných práv. Ujmu, ktorá im vznikla, treba považovať za nenapraviteľnú, ktorú nie je možné v súčasnosti zmierniť inak ako priznaním finančného zadosťučinenia. Pokiaľ ide o výšku nemajetkovej ujmy dospel k záveru, že súd prvého stupňa ju stanovil v prípade žalobcov 3/ a 4/ správne. V prípade žalobcov 1/ a 2/ k rozhodnutiu okresného súdu uviedol, že ak v súdnom konaní o ochranu osobnosti podľa § 11 až 13 OZ vystupuje niekoľko oprávnených osôb, každá z nich koná sama za seba (§ 91 ods. 1 O. s. p.). Nejde tu o prípad, kedy predmetom sporu sú také spoločné práva alebo povinnosti, že sa rozsudok musí vzťahovať na všetkých účastníkov, ktorí vystupujú na jednej strane. Tomu musí zodpovedať aj výroková časť rozhodnutia súdu, keď nároky jednotlivých oprávnených osôb musia byť priznané samostatne. Súd prvého stupňa preto pochybil, keď žalobcom 1/ a 2/ priznal náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch ako nerozlučným spoločníkom. Namiesto toho mal každému zo žalobcov 1/ a 2/ priznať nemajetkovú ujmu samostatne tak, ako to urobil v prípade žalobcov 3/ a 4/. Výrok napadnutého rozsudku, ktorým bola žalovanému 1/ uložená povinnosť zaplatiť žalobcom 1/ a 2/ nemajetkovú ujmu v sume 80 000 eur, preto podľa § 221 ods. 1 písm. h/ O. s. p. zrušil a vec mu v tomto rozsahu vrátil na ďalšie konanie.

5. Proti tomuto rozsudku krajského súdu do výroku, ktorým odvolací súd zmenil rozsudok okresného súdu, podali včas dovolanie žalobcovia 1/ a 2/. Navrhli, aby dovolací súd v tejto časti rozsudok odvolacieho súdu zmenil a žalobe v celom rozsahu vyhovel, resp. aby rozsudok krajského súdu v napadnutej časti zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie. Uviedli, že rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Nesúhlasili s právnym názorom

odvolacieho súdu, podľa ktorého právo na ochranu osobnosti môže uplatniť iba tá fyzická osoba, do osobnostných práv ktorej smeroval neoprávnený zásah. Takýto názor je priamo v rozpore s inštitútom tzv. postmortálnej ochrany osobnosti v zmysle § 15 OZ, na základe ktorého po smrti fyzickej osoby sú aktívne legítimovaní na uplatnenie práva na ochranu osobnosti zomrelého jeho najbližší príbuzní, t. j. aj jeho rodičia. Za nesprávny považovali aj právny názor odvolacieho súdu, podľa ktorého je vylúčené, aby súd priznal tretiemu subjektu zadostučinenie v peniazoch namiesto zásahom dotknutej fyzickej osobe. Dávali do pozornosti znenie ustanovenia § 15 OZ, z ktorého nie je možné vyvodit' akékoľvek obmedzenie použitia právnych prostriedkov ochrany uvedené v § 13 OZ. U osôb uvedených v § 15 OZ ide síce o nové, originárne právo, avšak toto právo je rovnakého obsahu ako pôvodné právo na ochranu osobnosti patriace zomrelej fyzickej osobe. V tomto smere poukazovali na judikát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uverejnený v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 38, ročník 2012 a na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 54/99, podľa ktorého osoby uvedené v ustanovení § 15 OZ môžu na súde s úspechom uplatňovať aj právo na peňažné zadostučinenie ako jeden z prostriedkov ochrany osobnosti zomrelej fyzickej osoby, čo okrem iného odôvodnil tým, že v prípade tzv. postmortálnej ochrany osobnosti nie je žiaden dôvod pre záver o zužovaní výpočtu občianskoprávných prostriedkov určených na ochranu osobnosti, a teda o vylúčení peňažného zadostučinenia. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. marca 2010 sp. zn. 2 Cdo 93/2008, v ktorom najvyšší súd zaujal presne opačný právny názor, považovali za výnimku (odklon) od ustálenej súdnej praxe. Nestotožnili sa ani s právnym názorom odvolacieho súdu, že postmortálna ochrana osobnosti existuje z dôvodu, že hodnoty ako česť, dôstojnosť či potreba ochrany súkromia pretrvávajú aj po smrti zomrelého. Podľa dovolateľov postmortálna ochrana existuje nielen z uvedeného dôvodu, ale na ochranu proti všetkým druhom zásahov do osobnosti zomrelej osoby. Hoci je pravdou, že právo samotnej nebohej I. na ochranu osobnosti zaniklo okamihom jej smrti a neprešlo na dedičov a ani na osoby uvedené v § 15 OZ, nepovažovali za správny ani záver odvolacieho súdu, že žalobcovia 1/ a 2/ ako rodičia nebohej nemôžu v jej mene požadovať náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, lebo vlastné osobnostné právo zomrelej v zmysle § 11 až 13 OZ zaniklo jej smrťou. V tomto smere vytykali odvolaciemu súdu, že z dôvodov jeho rozhodnutia nie je zrejmé ako k tomuto záveru dospel. Znovu zopakovali, že nebohej I. síce zaniklo jej právo domáhať sa ochrany podľa ustanovenia § 13 OZ, ale s ohľadom na znenie § 15 OZ žalobcovia 1/ a 2/ sú oprávnení domáhať sa týchto práv v rámci inštitútu postmortálnej ochrany osobnosti. Ak by bol správny výklad odvolacieho súdu, tento inštitút by nemohol byť reálne uplatniteľný. Zánik práv osoby, do ktorej osobnostných práv bolo neoprávnene zasiahnuté jej smrťou je nepochybný, ale práve z toho dôvodu zákonodarcia s ohľadom na princíp spravodlivosti a princíp postihnutia a odškodnenia každej neoprávnene vzniknutej ujmy, ktoré sú súčasťou právneho systému, zakotvil do Občianskeho zákonníka inštitút postmortálnej ochrany osobnosti. Odvolací súd preto ustanovenia § 13 ods. 2 a ods. 3 a § 15 OZ neinterpretoval správne, a teda jeho rozhodnutie trpí vadou uvedenou v § 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p. Keďže odôvodnenie zmeny prvostupňového rozhodnutia odvolacím súdom nie je postačujúce, mali za to, že konanie pred odvolacím súdom je postihnuté aj inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.

6. Žalovaný 1/ svoje právo vyjadriť sa k dovolaniu žalobcov 1/ a 2/ nevyužil.

7. Žalovaná 2/ vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že zo zmluvy o povinnom zmluvnom poistení, ktorú mal škodca so žalovanou 2/ uzatvorenú, bol stanovený rozsah poistenia výlučne na škodu, nie však za ujmu na osobnostných právach. Nie je preto daná jej zodpovednosť za žalobcami 1/ a 2/ uplatňovaný nárok, a teda v konaní nemá vecnú pasívnu legítimáciu. Dovolanie žalobcov 1/ a 2/ považovala za právne irelevantné, z ktorého dôvodu navrhla, aby dovolací súd vo vzťahu k nej potvrdil zamietnutie žaloby v súlade s rozsudkom odvolacieho súdu.

8. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „C. s. p.“). Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“), prístupujúci k rozhodovaniu v tejto veci po 30. júni 2016, postupoval na základe úpravy prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 C. s. p. (podľa ktorého, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Keďže dovolanie v tejto veci bolo

podané ešte pred 1. júlom 2016, podmienky jeho prípustnosti a dôvodnosti bolo nutné posúdiť podľa právneho stavu existujúceho tu v čase podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku rešpektujúc, že podľa § 470 ods. 2 C. s. p. procesné účinky dovolania podaného pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované aj po 30. júni 2016. Nevyhnutnosť takéhoto posudzovania vyplýva tiež zo základných princípov Civilného sporového poriadku, a to princípu spravodlivej ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní strán dovolacieho konania, ktoré začalo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (Čl. 2 ods. 1 a ods. 2 C. s. p.), a princípu ústavne konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (Čl. 3 ods. 1 C. s. p.).

9. Najvyšší súd ako súd, funkčne príslušný na prejednanie dovolania (§ 35 C. s. p.), po zistení, že dovolanie bolo podané včas oprávnenými osobami zastúpenými advokátom v súlade s ustanovením § 429 ods. 1 C. s. p., a že ide v dovolaní napadnutej časti o rozsudok, proti ktorému dovolanie je prípustné (§ 238 ods. 1 O. s. p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania, preskúmal tento rozsudok ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie žalobcov 1/ a 2/ nie je dôvodné.

10. Dovolací súd v danom prípade prieskumu podrobil rozsudok odvolacieho súdu len v tej jeho časti, v ktorej odvolací súd zamietol žalobu žalobcov 1/ a 2/ týkajúcu sa nimi uplatneného nároku na ochranu osobnosti ich zomrelej dcéry podľa § 15 OZ. Jeho správnosť v dovolaní napadnutej časti skúmal predovšetkým z hľadiska žalobcami 1/ a 2/ namietaného dovolacieho dôvodu a to, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.).

11. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

12. Dovolací súd sa pri preskúmaní veci zaoberal hlavne otázkou, či nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch uplatnený žalobcami 1/ a 2/ za zásah do osobnostných práv ich alebojej dcéry, spočívajúci v jej usmrtení, spôsobený pri dopravnej nehode zavinenej žalovaným 1/, (ne)možno s úspechom uplatniť podľa § 15 OZ.

13. Pri zodpovedaní tejto otázky dovolací súd vychádzal z podstaty a zmyslu právnej úpravy tzv. postmortálnej ochrany osobnosti obsiahnutej v ustanovení § 15 OZ, podľa ktorého po smrti fyzickej osoby patrí uplatňovať právo na ochranu jeho osobnosti manželovi a deťom, a ak ich niet, jeho rodičom.

14. Úlohou inštitútu postmortálnej ochrany osobnosti je, aby fyzická osoba mala zabezpečenú účinnú ochranu osobnosti nielen po celú dobu svojho života, ale aj po jej smrti. Táto zákonná úprava zabezpečuje možnosť ochrany pred neoprávnenými zásahmi znevažujúcimi pamiatku (pietu) zomrelej fyzickej osoby aj v čase, kedy fyzická osoba ako subjekt osobnosti už nie je nažive. K prijatiu tejto právnej úpravy viedla jednak požiadavka verejného záujmu a jednak požiadavka zachovania pamiatky, celkovej piety k zomrelému a spomienky na neho, čo súvisí s tým, že ide o hodnoty, ktoré nestrácajú svoj význam pre najbližšie osoby zomrelého. Zákon preto stanovil, že smrťou fyzickej osoby vzniká taxatívne vymedzenému okruhu osôb, ktoré neboli sami neoprávneným zásahom postihnuté, právo na uplatnenie ochrany osobnosti zomrelého. Ide tu o zvláštne právne nástupníctvo (sukcesiu), na základe ktorého patrí ex lege určitým osobám pôvodné (originárne) subjektívne právo k uplatneniu ochrany osobnosti iného - zomrelej fyzickej osoby. Pre vznik tohto subjektívneho práva osobám uvedeným v § 15 OZ nie je podstatné, či sa neoprávnený zásah do osobnosti zomrelej fyzickej osoby stal ešte za jej života alebo až po jej smrti. Hmotnoprávnym predpokladom, za splnenia ktorého osoby uvedené v § 15 OZ môžu s úspechom toto právo uplatniť, je smrť fyzickej osoby. Predmetom tohto subjektívneho práva sú napriek smrti fyzickej osoby naďalej pretrvávajúce hodnoty, a to pamiatka zomrelého, celková pieta k nemu a spomienka na neho, teda posmrtné záujmy fyzickej osoby (pozri Karel Knap, Jiří Švestka a kolektív, „Ochrana osobnosti podle občanského práva“ Linde, Praha, a. s., str. 81 a nasl.). Podstatou

a zmyslom postmortálnej ochrany osobnosti teda je umožniť po smrti fyzickej osoby uplatniť jej najbližším príbuzným právo na ochranu jej osobnosti, a tak čeliť neoprávneným zásahom, ktoré znevažujú (zneucťujú) pamiatku, pietu a spomienku zomrelej fyzickej osoby. Takýmito zásahmi sú neoprávnené zásahy do cti, dôstojnosti zomrelej fyzickej osoby, do jej povesti a mena, do telesných pozostatkov zomrelého, ak ich možno identifikovať a pod. Treba zdôrazniť, že zvláštne subjektívne právo osôb vymedzených v § 15 OZ na uplatnenie ochrany osobnosti zomrelého nie je, čo do obsahu a rozsahu, zhodné s vlastným osobnostným právom zomrelej fyzickej osoby.

15. Vo veci, ktorá je predmetom dovolacieho prieskumu, žalobcovia 1/ a 2/ uplatňujú nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch za neoprávnený zásah do osobnostných práv ich nebohej dcéry, spočívajúci v jej usmrtení pri dopravnej nehode. V tomto prípade nejde o zásah do osobnostného práva zomrelého, ktorého ochrana podľa vyššie uvedeného výkladu, by bola v súlade so zmyslom a účelom postmortálnej ochrany osobnosti, a teda, ktorého ochrana by patrila do režimu posmrtnej ochrany osobnosti podľa § 15 OZ. Okrem toho, usmrtenie dcéry žalobcov 1/ a 2/ predstavuje neoprávnený zásah do ich osobnostných práv podľa § 11 a nasl. OZ (práva na súkromný a rodinný život). Ide teda o zásah, ktorým boli sami žalobcovia 1/ a 2/ postihnutí, a za ktorý v tomto konaní uplatnili nárok vo forme náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Takýto nárok súdna prax aj pod vplyvom Európskeho súdu pre ľudské práva, správne pripúšťa. Samozrejme ale požaduje, aby vždy došlo k naplneniu predpokladov vyplývajúcich z ustanovenia § 13 ods. 2 a ods. 3 OZ. Žalobcovia 1/ a 2/ nemôžu preto s úspechom uplatniť nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch za zásah do osobnostných práv ich nebohej dcéry, spočívajúci v jej usmrtení podľa § 15 OZ.

16. Ďalším argumentom na podporu vecnej správnosti rozhodnutia krajského súdu je i to, že osoby uvedené v § 15 OZ majú právo na ochranu osobnosti zomrelej fyzickej osoby zásadne v rovnakom rozsahu, v akom by toto právo prislúchalo dotknutej fyzickej osobe. Podľa názoru dovolacieho súdu aj tu platí zásada, podľa ktorej žalobcovia 1/ a 2/ nemôžu byť v lepšom právnom postavení, než aké by mala zásahom dotknutá fyzická osoba, ktorej právo na ochranu osobnosti uplatňujú. Žalobcom 1/ a 2/ môžu patriť len tie práva na jej ochranu, ktoré by mala sama zomrelá osoba ako subjekt priamo neoprávneným zásahom dotknutý. V danom prípade ale povaha veci nepripúšťa, aby neoprávneným zásahom dotknutá nebohá dcéra žalobcov 1/ a 2/, mohla sama uplatniť právo na ochranu svojej osobnosti vo forme náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch za svoje vlastné usmrtenie podľa § 11 a nasl. OZ. Potom ani žalobcovia 1/ a 2/ ako osoby síce uvedené v § 15 OZ, nemôžu s úspechom uplatniť právo na ochranu jej osobnosti v takejto forme. Nemôže im totiž patriť viac práv, než by patrilo samotnej nebohej dcére žalobcov 1/ a 2/ ako subjektu, do ktorého osobnostných práv neoprávnený zásah smeroval. Dovolací súd dospel aj z tohto dôvodu k záveru, že žalobcovia 1/ a 2/ nemôžu predmetný nárok s úspechom uplatniť podľa § 15 OZ.

17. Rozsudok krajského súdu, ktorým v dovolaní napadnutej časti rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalobu žalobcov 1/ a 2/ zamietol, je vecne správny (aj keď čiastočne z iných dôvodov) a žalobcovia 1/ a 2/ teda neopodstatnene namietali, že spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Keďže v konaní neboli zistené vady uvedené v § 237 ods. 1 O. s. p. a ani tzv. iné vady majúce za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.), najvyšší súd dovolanie žalobcov 1/ a 2/ podľa § 448 C. s. p. ako nedôvodné zamietol.

18. Najvyšší súd, vzhľadom na prijaté právne závery, považoval za nadbytočné osobitne sa zaoberať vecou z hľadiska, či osoby uvedené v § 15 OZ (ne)môžu uplatniť na ochranu osobnosti zomrelého všetky právne prostriedky ochrany vyplývajúce z ustanovenia § 13 OZ.

19. Pre úplnosť treba dodať, že v danom prípade odkaz zástupcu žalobcov 1/ a 2/ na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 13. októbra 2011 sp. zn. 3 Cdo 84/2011 uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 38, ročník 2012, je nenáležitý. V označenej veci sa totiž žalobcovia 1/ a 2/ domáhali žalobou len ochrany svojej osobnosti (nie aj súčasne ochrany osobnosti zomrelého podľa § 15 OZ), pričom išlo o zásah spôsobený publikovaním novinového článku, ku ktorému došlo po smrti manžela žalobkyne 1/ a otca žalobcu 2/

(informácie uvedené v článku sa týkali nebohého manžela, resp. otca). Najvyšší súd tu síce vyslovil názor, že nie je vylúčené, že určitý zásah, ku ktorému došlo po smrti fyzickej osoby, je neoprávneným zásahom nielen do osobnosti zomrelého (napríklad jeho občianskej cti a dôstojnosti), ale zároveň aj do osobnosti pozostalých (napríklad do ich práva na súkromie, zachovanie úctivej pamiatky na zomrelého) a že podľa individuálnych okolností, za ktorých došlo k takémuto zásahu, prichádza preto do úvahy tak možnosť tzv. postmortálnej ochrany osobnosti zomrelého v zmysle ustanovenia § 15 OZ, ako aj možnosť ochrany osobnosti pozostalej osoby v zmysle § 11 až 13 OZ. V tejto veci ale nevyslovil názor, že žalobcovia 1/ a 2/ môžu súčasne uplatniť tzv. postmortálnu ochranu osobnosti zomrelého podľa § 15 OZ a zároveň aj ochranu svojej osobnosti podľa § 11 až 13 OZ, t. j. uplatniť obidva nároky kumulatívne, ale práve naopak uviedol, že žalobcovia 1/ a 2/ majú právo zvoliť si jednu z týchto možností, a že v danom prípade si zvolili druhú z nich.

20. Náhradu trov dovolacieho konania úspešným žalovaným 1/ a 2/ nepriznal, lebo im v dovolacom konaní žiadne trovy nevznikli.

21. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.